

Aziatische hoornaar is here to stay

Theo Zeegers, EIS Kenniscentrum Insecten

De Aziatische hoornaar heeft zich in zeven jaar tijd in rap tempo gevestigd in ons land, ondanks de pogingen de soort te bestrijden. Net als met veel andere exoten zullen we er mee moeten leren leven. We hadden de soort liever niet gehad, maar gelukkig blijken de zorgen omtrent de vestiging vooralsnog sterk overdreven.

In 2017 werd de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) voor het eerst in ons land vastgesteld. Bij Dreischor (Zeeland) werd een nest gevonden. Deze vondst kwam niet als een verrassing. Vanuit Frankrijk had de Aziatische hoornaar zich toen al gevestigd in Vlaanderen en de komst naar ons land was een kwestie van tijd. Sindsdien heeft de soort zich in rap tempo over ons land uitgebreid (figuur 3). In 2024 werd als laatste provincie ook Groningen gekoloniseerd. Voor zover bekend zijn de Waddeneilanden nog vrij van kolonies, al is op Schiermonnikoog in 2024 een volwassen Aziatische hoornaar gezien.

Voedsel

De Aziatische hoornaar is een opportunistische jager die haar larven voert met insecten, waaronder ook honingbijen. De Europese hoornaar jaagt ook op honingbijen, maar minder. Vanwege deze lichte voorkeur voor honingbijen zijn imkers niet blij met de komst van de Aziatische hoornaar. De opname van de Aziatische hoornaar op de Europese Unielijst van te bestrijden organismen blijkt de uitbreiding niet te kunnen stuiten.

Toename

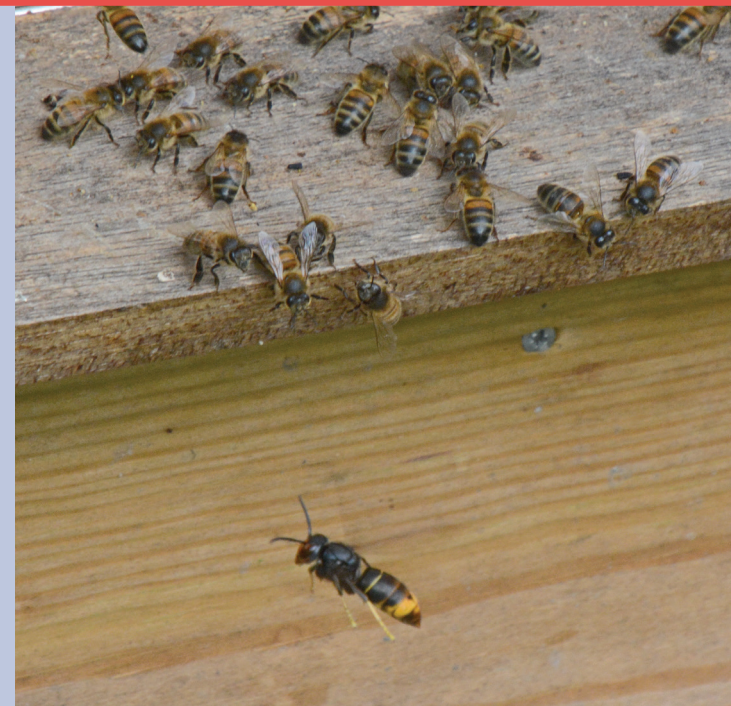
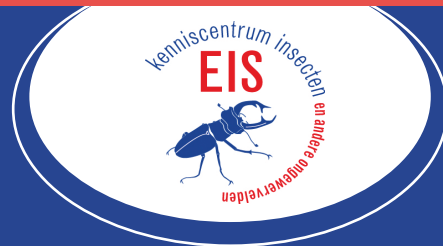
Duidelijk is dat het aantal nesten per jaar sterk toeneemt. In 2024 werden meer dan 2500 nesten gemeld via Waarneming.nl. De jaarlijkse vermenigvuldigingsfactor van het aantal nesten ligt momenteel rond de 5 à 6, wat goed overeenkomt met die uit de internationale literatuur. Duidelijk is ook dat de aantallen nesten in het zuiden van het land meer dan tienmaal zo hoog zijn als die uit het noorden. De aantallen per jaar nemen dus toe en de invasiegolf strekt zich steeds verder uit naar het noorden. Niet zo raar als je weet dat koninginnen tot wel 110 km kunnen vliegen, hoewel ze meestal veel minder ver gaan.

De verwachting is dat er vroeg of laat 'verzadiging' gaat optreden, dat wil zeggen dat het groeitempo gaat afzakken. In 2024 leek het aantal nesten in het zuiden van het land maar 3-4 maal zo hoog als in 2023, in het noorden van het land eerder 5-7 keer. Mogelijk is dit het eerste teken van verzadiging in het zuiden. Of is er misschien sprake van registratiemoedigheid onder de waarnemers? Hoe het ook zij, het is goed denkbaar dat het aantal nesten in 2025 in de vijf cijfers gaat lopen.

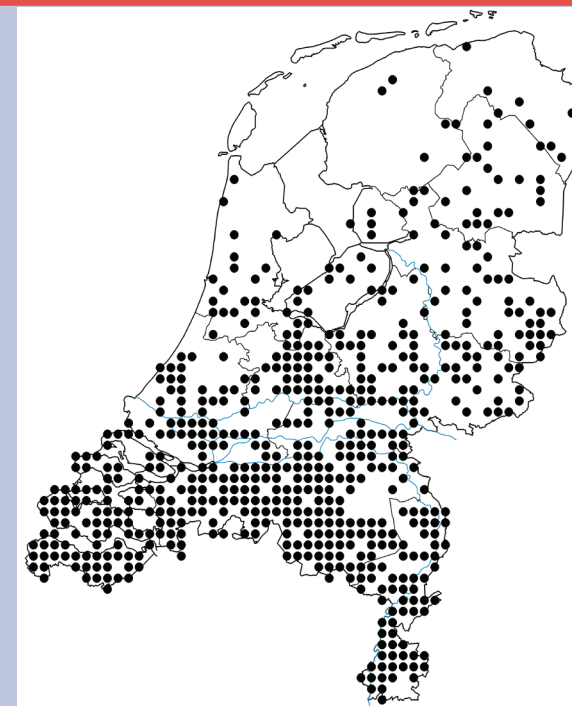
Paniek

Gevoed door de imkerlobby verschijnen geregeld krantenartikelen over 'horrorwespen' die 'een bedreiging zijn voor de biodiversiteit'. Ook worden 'volksgezondheid' en 'economische schade' vaak genoemd. De Europese wetenschappelijke literatuur geeft hier evenwel geen basis voor. Ook voor Vlaanderen en Nederland blijkt dat allemaal niet aan de hand. Hoornaars zijn opportunistische jagers en bijgevolg vangen ze hoofdzakelijk algemene soorten, waaronder veel vliegen en wespen. Bij de Europese hoornaar noemt men dat 'nuttig', bij de Aziatische is dat 'een gevaar voor de biodiversiteit'. Het enkele feit

Figuur 1. Aziatische hoornaar. (Foto: Jean Haxaire)

Figuur 2. Jagende Aziatische hoornaar voor een honingbijenkast. (Foto: Theo Zeegers)

Figuur 3. Vindplaatsen van nesten van de Aziatische hoornaar. (Bron: NDFF/EIS)

dat hoornaars predatoren zijn, maakt niet dat ze een bedreiging voor de biodiversiteit zijn. Economische schade beperkt zich vrijwel geheel tot schade aan druiven, die ook door veel andere soorten plooiwingswespen veroorzaakt wordt. Omdat de nesten van Aziatische hoornaar in de overgrote meerderheid van de gevallen hoog in de boom hangen, is het risico op steekincidenten veel lager dan bij de Europese hoornaar en in de grond nestelende limonadewespen. Uitzonderlijk laaghangende nesten dienen met voorrang bestreden te worden.

Blijft over de imkerij. Hoornaars eten honingbijen, vooral in gebieden waar veel kasten staan, en de Aziatische hoornaar eet er meer dan de Europese. Predatie op honingbijen brengt niet gelijk het volk in gevaar, dat immers in de nazomer uit zo'n 40.000 werksters bestaat. De angst van imkers dat hoornaars bijenvolken uitroeien door slachtpartijen aan te richten, wordt niet door wetenschappelijke publicaties ondersteund. Wel suggereert een recente Franse modelstudie dat stress en verminderde nectarinbreng de overwinteringskansen van bijenvolken zouden kunnen verkleinen. Het gaat dan om 2% van de volken onder niet duidelijke omstandigheden (weer, predatiedruk).

Toekomst

Vanwege de hoge reproductiegraad en de moeilijkheid om alle nesten op te sporen, lukt het niet de groei van de populatie Aziatische hoornaar te beperken. Op grond van meerdere modelstudies is er ook geen aannemelijke aanpak bekend om dat wel te bereiken. Met andere woorden, hoe spijtig ook, de Aziatische hoornaar is een *fact of life* en zeker in de noordelijke helft van ons land zullen de aantallen nog fors toenemen.

In het wilde weg gaan bestrijden, met vallen bijvoorbeeld, is volgens bestaande studies contraproductief: het houdt de groei niet tegen en richt wel een slachting aan onder andere insecten. En het bestrijden van nesten met pesticiden, zoals klaarblijkelijk recent nog bij onze zuiderburen gebeurde, is helemaal een gevaar voor onze andere insecten. Gelukkig hanteren we in ons land al enkele jaren de 'stofzuigermethode'. Die methode is heel succesvol in het vernietigen van het hele volk.

Verder lezen

Aziatische hoornaar Nederland. Klik hier.

Aziatische hoornaar Vlaanderen. Klik hier.

